

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การกระชับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย
ในกรอบความร่วมมือระหว่างประชาชน

จัดทำโดย นายบุญญฤทธิ์ วิเชียรพันธุ์
รหัส 9025

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การกระชับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย
ในกรอบความร่วมมือระหว่างประชาชน

จัดทำโดย นายบุญญฤทธิ์ วิเชียรพันธุ์
รหัส 9025

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักรับบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....
(เอกอัครราชทูต ดร. จิตริยา ปิ่นทอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครเดช ไชยเพิ่ม)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทความสัมพันธ์ภาคประชาชน ซึ่งเป็น soft power ในรูปแบบของ cultural diplomacy ที่ถือเป็นเสาหลัก ในการดำเนินความสัมพันธ์และผลักดันยุทธศาสตร์ไทยเพื่อกระชับและขยายความร่วมมือกับรัสเซีย และทำให้พลวัตความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย ในช่วงหลังสงครามเย็นดำเนินไป อย่างต่อเนื่องถึงแม้ในช่วงที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐห่างเหินกัน โดยหวังให้ผลการศึกษานี้มีส่วนให้รัฐบาลไทยนำปัจจัยภาคประชาชนมาพิจารณาประกอบกับการปรับนโยบายไทยต่อรัสเซียซึ่งขณะนี้ได้ปรับยุทธศาสตร์ต่อเอเชียด้วยการดำเนินนโยบาย “มุ่งตะวันออก” โดยหันมาใกล้ชิดกับจีนและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ภาคประชาชน โดยเน้นกลุ่มตัวอย่างซึ่งสนองตอบผลประโยชน์แห่งชาติของไทยต่อรัสเซีย ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนักศึกษาและนักวิชาการ ถือว่าเป็นเสาหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ของไทยเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับรัสเซียให้มีความต่อเนื่องและสร้างสรรค์ ถึงแม้เป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ภาครัฐไม่ราบรื่น

การนำ cultural diplomacy มาเป็นเครื่องมือดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อรัสเซียซึ่งส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและเข้าใจอันดีระหว่างกัน นับเป็นกลยุทธ์ที่สร้างสรรค์ของฝ่ายไทยซึ่งลดอุปสรรคสำคัญในกรอบความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียเรื่องความไม่เข้าใจระหว่างกัน และพัฒนาไปสู่การก่อตัวขึ้นของทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยและคนไทย จนขยับขึ้นเป็น “ทุนทางสังคม” (social asset) ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของไทยในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อกระชับความร่วมมือกับฝ่ายรัสเซียในทุกมิติ

ผู้ศึกษาเสนอแนะว่าโดยที่ความสัมพันธ์ภาคประชาชนถือเป็นแกนหลักของการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย ผู้กำหนดนโยบายการต่างประเทศของไทยควรต้องสนับสนุนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความไว้วางใจและความเข้าใจอันดีระหว่างกันให้สามารถดำเนินไปได้ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการขยายห้องไทยไปยังเมืองหลักอื่นของรัสเซียและงานเทศกาลไทยประจำปี

นอกจากนี้ ควรต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวรัสเซียเพื่อรักษาข้อได้เปรียบของทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยและคนไทยในหมู่คนรัสเซียไว้ อีกทั้งต้องพิจารณาความเป็นไปได้ในการขยายโอกาสของกลุ่ม SMEs ของไทยในการทำการค้ากับรัสเซียโดยอาศัย e-commerce platform และการสร้างเครือข่ายระหว่างนักศึกษาไทยและรัสเซียในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้จัดทำขึ้นด้วยความหวังว่าข้าพเจ้าจะสามารถแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ระหว่างการทำงานที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 ให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการและบุคคลผู้สนใจเกี่ยวกับความเป็นไปในสหพันธรัฐรัสเซียในช่วงการปกครองสมัยที่ 3 ของประธานาธิบดีวลาดีเมียร์ ปูติน และความเชื่อมโยงต่อการกำหนดนโยบายของไทยต่อประเทศมหาอำนาจที่สำคัญนี้ โดยเฉพาะในปี 2560 ซึ่งไทยและรัสเซียฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตครบรอบ 120 ปี

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งใจและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับการดูแลชี้แนะด้วยความอดทนอย่างที่สุดจากท่านเอกอัครราชทูต จิตรिया ปันทอง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาท่านแรกในชีวิตราชการด้วยท่านอาจารย์ไชยวัฒน์ คำชู ซึ่งก็เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และท่านอาจารย์อัครเดช ไชยเพิ่ม ซึ่งมักให้แนวทางการทำงานที่กระตุ้นให้ข้าพเจ้าพยายามตั้งใจเขียนผลงานชิ้นนี้ขึ้นมาให้ดีที่สุด

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ท่านเอกอัครราชทูต อิทธิ ดิษฐบรรจง และท่านเอกอัครราชทูต เกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่ปราศาศาสตร์วิชาต่าง ๆ ให้แก่ข้าพเจ้าในช่วงที่ประจำการที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก รวมทั้งช่วยชี้แนะแนวทางการเขียนงานชิ้นนี้ให้เข้ารูปเข้ารอยขึ้น ตลอดจน ฯพณฯ นายศิริล บาร์สกี เอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทย ซึ่งให้เข้าเยี่ยมคารวะและให้สัมภาษณ์ในทุกประเด็น อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อนสนิททุกคน โดยเฉพาะคุณจุฬิพจน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และคุณธิดา สุชีลาภ ซึ่งเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าผ่านพ้นการทำงานชิ้นนี้ไปได้ตลอดรอดฝั่ง

ท้ายที่สุดนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณแม่ คุณพรรณณี วิเชียรพันธุ์ ซึ่งเป็นกำลังใจมาตลอดและเรียนแสดงความยินดีกับท่านเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก เพ็ชรรัตน์ ท่านผู้อำนวยการสถาบันเทววงศ์โรปการ ภัทรรัตน์ หงษ์ทอง พิษไมพรฯ และพีพรสุฯ ที่รัก พร้อมด้วยเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนของสถาบันฯ ซึ่งได้นำพาพวกเรา นบท. 9 ฝ่าฟันช่วงเวลาสามเดือนที่ยาวนานและเข้มข้นด้วยเนื้อหาสาระมาได้ด้วยความสมบูรณ์อย่างยิ่ง และข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าข้าพเจ้าและเพื่อน นบท. 9 ทุกคนจะจากไปกับหลักสูตร นบท. 9 ด้วยรอยยิ้มและความภูมิใจ

ขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ อีกครั้งครับ

บุญญฤทธิ วิเชียรพันธุ์
สิงหาคม 2560

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	2
1.4 สมมติฐานการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ของการศึกษา	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดทฤษฎี	4
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	8
บทที่ 3 ผลการศึกษา	10
3.1 ความสำคัญของปัจจัยภาคประชาชนต่อการกระชับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย	11
3.2 cultural diplomacy ในฐานะเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนความร่วมมือ ไทย-รัสเซียให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง	11
3.3 ปัจจัยภาคประชาชนที่ใช้เป็นกรณีตัวอย่าง	14
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	21
4.1 สรุปผลการศึกษา	21
4.2 ข้อเสนอแนะ	21
บรรณานุกรม	24
ประวัติผู้เขียน	26

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกระหว่างไทย-รัสเซีย และรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวรัสเซีย	15
ตารางที่ 2	แสดงสรุปภาพรวมการค้าไทย-รัสเซีย ปี พ.ศ. 2559	19

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อรัสเซียนับเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญของ การต่างประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะการที่รัสเซียหรืออดีตสหภาพโซเวียตเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของโลก ขณะที่ในปัจจุบันหลังจากที่รัสเซียเปลี่ยนแปลง การปกครองจากระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นเสรีประชาธิปไตยและมีเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ไทยยังตระหนักถึงศักยภาพและโอกาสของการส่งเสริมผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของไทยในรัสเซียทั้ง ด้านที่รัสเซียนับเป็นแหล่งความมั่นคงด้านพลังงานของไทย ตลอดจนด้านการค้าการลงทุนซึ่งรัสเซีย และกลุ่มประเทศอดีตสหภาพโซเวียตนับเป็นตลาดใหม่ ที่มีศักยภาพ (จิตติภัทร พูนขำ, 2557: V) และภาคเอกชนรายสำคัญ อาทิ บมจ. เจริญโภคภัณฑ์ ก็ได้เข้าไปลงทุนในรัสเซียแล้ว ขณะที่ ชาวรัสเซียนับเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรปที่เดินทางมาประเทศไทยมากที่สุดและมีค่าใช้จ่ายต่อหัว ในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท อีกทั้งรัสเซียถือเป็นแหล่งนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งรัฐบาล รัสเซียให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาไทยจำนวนมากในทุกสาขาวิชารวมทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ นวัตกรรม

อย่างไรก็ดี พลวัตของความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียในสมัยปัจจุบัน ค่อนข้างขาดความต่อเนื่อง ในเชิงนโยบาย และหลายครั้งก่อให้เกิดความชะงักงันในการมีปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายรัสเซีย ถึงแม้ปัจจุบัน ไม่มีความแตกต่างด้านอุดมการณ์การเมืองเป็นข้อจำกัดในการผลักดันความร่วมมือด้านอื่นแล้วก็ตาม อันเป็นผลจากการที่ผู้นำรัฐบาลและกระทรวงการต่างประเทศของไทยซึ่งเป็นตัวแสดงหลักในการ กำหนดแนวทางและนโยบายไทยต่อรัสเซียมาโดยตลอด มักพิจารณากำหนดความสำคัญในการมี ปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายรัสเซียในระดับใดในแต่ละช่วงเวลา โดยการประเมิน “คุณค่า” (จิตติภัทร พูนขำ, 2557: 81) ของการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติที่ฝ่ายไทยจะได้รับจากการดำเนินความสัมพันธ์ที่ ไกล่ชิดหรือห่างเหินกับรัสเซีย

ผลจากแนวคิดด้าน “คุณค่า” ดังกล่าวทำให้การดำเนินนโยบายไทยต่อรัสเซียในบางครั้ง ชัดแย้งกับผลประโยชน์ทางการเมืองของฝ่ายรัสเซีย ซึ่งเมื่อประกอบกับการที่ผู้นำรัฐบาลรัสเซียมี อำนาจเต็มที่ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายต่างประเทศ เนื่องจากรัสเซียมีลักษณะการปกครองแบบ กึ่งประชาธิปไตยซึ่งเป็นช่องทางและโอกาสให้ผู้นำมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายในระดับสูง (จิตติภัทร พูนขำ, 2557: XIII) จึงทำให้ความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียมีความอ่อนไหวต่อทัศนคติและ อิทธิพลของผู้นำประเทศในการกำหนดนโยบายต่ออีกฝ่ายหนึ่ง

ดังเห็นจากการที่ฝ่ายรัสเซียไม่พอใจต่อท่าทีของไทยในการส่งตัวนายวิक्टर บูธ ในฐานะ ผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ฝ่ายสหรัฐอเมริกา และนำไปสู่การดำเนินความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกับไทยตลอด สมัยของรัฐบาลโดยการนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำที่ดังกล่าวแตกต่าง

จากรัฐบาลชุดปัจจุบันโดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ซึ่งประเมิน “คุณค่า” ในการมีปฏิสัมพันธ์กับรัสเซียจากมุมมองด้านการสร้างสมดุลกับประเทศมหาอำนาจและการส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยกับรัสเซีย

ถึงกระนั้นก็ตาม เป็นที่สังเกตว่าความร่วมมือภาคประชาชนยังดำเนินต่อไปได้ อย่างต่อเนื่อง และสร้างสรรค์ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การค้าการลงทุนและการศึกษา ถึงแม้ในช่วงที่การดำเนินความสัมพันธ์ทางการเมืองมีความห่างเหินหรือขัดแย้งกัน โดยประชาชนยังไปมาหาสู่กันเพิ่มขึ้นมากและมีการขยายตัวของกิจกรรมด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรมและธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

จากการขยายตัวของความร่วมมือภาคประชาชนในทุกภาคส่วนข้างต้น จึงทำให้ผู้ศึกษา เห็นว่าการดำเนินนโยบายไทยต่อรัสเซียมิได้มีภาคการเมืองซึ่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ไทย-รัสเซียด้านต่าง ๆ ให้ขยายตัวและดำเนินต่อเนื่องไปได้เท่านั้น แต่น่าจะเป็นผลจากที่ความสัมพันธ์ภาคประชาชนได้มีส่วนในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้วย ซึ่งความสำเร็จของความสัมพันธ์ภาคประชาชนดังกล่าว ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลจากที่ผู้กำหนดนโยบายไทยได้นำ soft power ในรูปแบบของการทูตเชิงวัฒนธรรม (cultural diplomacy) มาเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินนโยบายไทยต่อรัสเซีย ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างกัน อันถือเป็นการลดอุปสรรคสำคัญของการกระชับความสัมพันธ์ที่มีผลจากความห่างไกลระหว่างสองประเทศ

จากเหตุผลข้างต้น รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นการศึกษาถึงบทบาทและความสำคัญของปัจจัยภาคประชาชนในฐานะเป็น soft power ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของไทยเพื่อกระชับความร่วมมือและส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในรัสเซียไม่ว่าจะเป็นช่วงที่ความสัมพันธ์อยู่ในสถานะที่ดีหรือห่างเหินกันก็ตาม โดยหวังให้ผลการศึกษาที่มีส่วนให้ผู้กำหนดนโยบายไทยนำมาพิจารณาประกอบกับการปรับการดำเนินนโยบายไทยต่อรัสเซียซึ่งขณะนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนเชิงนโยบายสำคัญที่รัฐบาลรัสเซียโดยการนำของประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน ได้นำนโยบาย “มุ่งตะวันออก” (Russia’s Look East) มาใช้ ด้วยการกระชับความสัมพันธ์กับจีนและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงรวมทั้งไทยให้ใกล้ชิดขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อพิจารณาโอกาสและความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ภาคประชาชนระหว่างไทยกับรัสเซียที่เข้มแข็งและหลากหลาย มาช่วยสนับสนุนการส่งเสริมความสัมพันธ์และกระชับความร่วมมือสองฝ่ายในสมัยหลังสงครามเย็นให้สร้างสรรค์ ยั่งยืนและสนองตอบผลประโยชน์แห่งชาติของไทยในรัสเซียยิ่งขึ้น

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

ความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียในสมัยหลังสงครามเย็น

1.3.2 ระเบียบวิธีการศึกษาและวิธีการศึกษา

การรวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและรายงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์นี้โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว การศึกษาและภาคธุรกิจ

1.4 สมมติฐานการศึกษา

ความสัมพันธ์ภาคประชาชนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียที่สำคัญในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายไทยเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนผลักดันยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับรัสเซียให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ในช่วงเวลาที่มีความชะงักงันในความสัมพันธ์ด้านการเมือง

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

1.5.1 ช่วยเพิ่มโอกาสและทางเลือกในการนำปัจจัยภาคประชาชนซึ่งเป็น soft power ในรูปแบบ cultural diplomacy มาเป็นเครื่องมือกำหนดนโยบายไทยให้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การกระชับและขยายความร่วมมือกับรัสเซียให้ยั่งยืนและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.5.2 ช่วยให้ภาครัฐเล็งเห็นถึงประเด็นหรือมิติต่าง ๆ ในกรอบความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนไทยกับรัสเซียซึ่งควรส่งเสริม เพิ่มพูนหรือแก้ไขให้เป็นจุดแข็งที่สร้างสรรค์ยิ่งขึ้นในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อรัสเซียในภาพรวมโดยเฉพาะในช่วง 2 ปีต่อจากนี้ ซึ่งอยู่ในห้วงเวลาที่รัสเซียมีนโยบายมุ่งตะวันออกและไทยเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการกระชับความสัมพันธ์รัสเซียกับจีนและประเทศสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกตามนโยบายมุ่งตะวันออกดังกล่าว ขณะที่ผู้นำไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือโดยรอบด้านกับรัสเซียให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเพื่อสร้างสมดุลการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในรัสเซีย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 การประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่อง “อำนาจแบบชาญฉลาด” หรือ “smart power” ซึ่งศาสตราจารย์ Joseph S. Nye Jr. ระบุว่า เป็น “the ability to get what you want through attraction rather than coercion or payments” (USC Center on Public Diplomacy, 2546) โดยในที่นี้ หมายถึง การรู้จักใช้อำนาจทั้งแบบแข็ง (hard power) และแบบอ่อน (soft power) ในแต่ละกาลเทศะมาปรับใช้ให้สนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทยในรัสเซีย (จิตติภัทร พูนขำ, 2557: XVI) ส่วน Chester A. Crocker มองว่า smart power ต้องสัมพันธ์และสอดคล้องประสานกันระหว่างการดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์ด้านการทูตการโน้มน้าว การเสริมสร้างขีดความสามารถและการใช้อำนาจ โดยต้องเป็นนโยบายที่คุ้มค่า (cost effective) และมีความชอบธรรมด้านสังคม

ทั้งนี้ อำนาจแบบแข็งหมายถึงอำนาจทางการทหารและเศรษฐกิจซึ่งเป็นอำนาจทางวัตถุที่สามารถจับต้องได้ ในขณะที่อำนาจแบบอ่อนหมายถึงอำนาจในการโน้มน้าวชักจูงซึ่งเป็นอำนาจทางความคิดที่ไม่สามารถจับต้องได้ อันได้แก่ กระแสความคิด คุณค่า ปทัสถาน วัฒนธรรม เป็นต้น โดยอำนาจแบบชาญฉลาดนี้มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างตัวแสดงอย่างน้อยสองตัวแสดง ซึ่งช่วยตั้งกรอบการเจรจาและวาระสำคัญ ชักจูงโน้มน้าว ประสานนโยบาย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ก่อให้เกิดฉันทามติและสรรสร้างปทัสถานระหว่างกัน เพื่อที่จะสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ตัวแสดงต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (จิตติภัทร พูนขำ, 2557: XVII)

2.1.2 การนำแนวคิดเรื่อง “การทูตวัฒนธรรม” หรือ “cultural diplomacy” มาอธิบายลักษณะของการนำ smart power มาปรับใช้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศตามแนวคิดของ Nye ข้างต้น

The USC (University of Southern California) Center on Public Diplomacy at the Annenberg School (CPD) ระบุว่าที่มาของแนวคิดนี้ว่าเริ่มพัฒนาขึ้นตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 60 จากวงการนักการทูตของสหรัฐอเมริกาซึ่งเสนอให้นำการทูตสาธารณะ หรือ public diplomacy มาใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการที่รัฐหนึ่งนำ “public diplomacy” มาปรับใช้กับ “soft power” ในรูปแบบของ cultural diplomacy ด้วยวิธีการที่โปร่งใส เพื่อโน้มน้าวให้อีกรัฐหนึ่งตระหนักรู้ ยอมรับและปฏิบัติตามเป้าหมายการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐตนโดยธรรมชาติมากกว่าการถูกโน้มน้าวให้ปฏิบัติตามจากการโฆษณาชวนเชื่อ (USC Center on Public Diplomacy, 2546)

CPD ยังระบุถึงพัฒนาการของ public diplomacy ว่าเดิมเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายต่างประเทศระหว่างรัฐต่อรัฐเท่านั้น เพื่อโน้มน้าวการกระทำของอีกรัฐหนึ่งตามความหมายข้างต้นในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนและให้ทุนการศึกษา การสนับสนุนให้เกิดการเยี่ยมเยือนระหว่างประชาชนสองฝ่าย การแลกเปลี่ยนจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังให้

“improving the “sending country’s image or reputation as a way to shape the wider policy environment in the “receiving” country” (USC Center on Public Diplomacy, 2546)

อย่างไรก็ดี ต่อมาเมื่อโลกเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วด้วย new media ต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการก่อการร้าย 9/11 ที่นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2011 ได้มีการขยายความว่าการใช้ public diplomacy ไม่ได้จำกัดเฉพาะระดับรัฐต่อรัฐ แต่รวมถึง public entity อื่น ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของโลกปัจจุบัน ได้แก่ องค์กรเหนือชาติ องค์กรเอกชนที่สำคัญ และภาคเอกชนขนาดใหญ่ โดย CPD ระบุว่า “a new public diplomacy is seen as taking place in a system of mutually beneficial relations that is no longer state-centric but composed of multiple actors and networks, operating in a fluid global environment of new issues and contexts.” ซึ่งในการนี้ บุคคลในวงการกระทรวงการต่างประเทศจะต้องตระหนักถึงการพัฒนาความสัมพันธ์กับ non-state actors ในฐานะที่เป็น global actors ด้วย

ทั้งนี้ CPD ยังระบุถึง soft power ตามแนวคิดของ Nye ข้างต้นว่า public diplomacy (ในที่นี้หมายถึงรวมถึง cultural diplomacy) เป็นเครื่องมือหนึ่งของการใช้ soft power ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ (USC Center on Public Diplomacy, 2546)

ส่วน Institute for Cultural Diplomacy (ICD) ซึ่งเป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรของสหรัฐอเมริกา ระบุว่า การใช้ cultural diplomacy มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง กระชับความร่วมมือภาควัฒนธรรม และส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติ โดยอาจดำเนินการผ่านโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย คณะทูตทางวัฒนธรรมทางดนตรี หรือ การแข่งขันกีฬาต่าง ๆ โดยเชื่อมั่นว่าเทคโนโลยีสื่อสารในปัจจุบันที่ทำให้ผู้คนเข้าถึงข่าวสารต่าง ๆ ได้กว้างขวางจะยิ่งมีส่วนช่วยผลักดันให้ผลของการใช้ cultural diplomacy นำไปสู่การสร้าง “Global Public Opinion” เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงของโลก และช่วยยืนยันว่าการใช้ soft power ในรูปแบบของ cultural diplomacy ถือเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งของการดำเนินความสัมพันธ์ต่างประเทศ นอกเหนือจากด้านการเมืองและเศรษฐกิจ (economic diplomacy) (Institute for Cultural Diplomacy, 2560)

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 หนังสือความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย ก้าวสู่ห้วงส่วนยุทธศาสตร์ เขียนโดยนายจิตติภัทร พูนขำ เมื่อปี พ.ศ. 2557 ซึ่งกรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ และ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนตามโครงการติดตามพัฒนาการรัสเซียและยุโรปตะวันออก

นายจิตติภัทรฯ ได้ประยุกต์ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวคิด “smart power” มาอธิบายความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียยุคหลังสงครามเย็น โดยชี้ให้เห็นทางเลือกและโอกาสที่รัฐบาลและกระทรวงการต่างประเทศซึ่งมีบทบาทนำในการกำหนดนโยบายไทยต่อรัสเซียและกระชับความร่วมมือระหว่างกัน จะนำปัจจัยอื่นนอกจากการเมือง อาทิ กิจกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภาคประชาชนมาสนับสนุนการกำหนดนโยบายไทยต่อรัสเซีย โดยค้ำประกันว่าผู้นำและบุคคลชั้นนำของ

รัสเซียมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าหรือชะงักงันของความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียในแต่ละช่วงเวลา

นายจิตติภัทรฯ ระบุว่าการที่รัสเซียมีลักษณะการเมืองการปกครองแบบกึ่งประชาธิปไตยและสภาพเศรษฐกิจแบบกึ่งเสรีนิยมซึ่งการกำหนดนโยบายรวมศูนย์ที่ประธานาธิบดีและกลุ่มนักการเมืองและนักธุรกิจที่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดี ทำให้ผู้นำและคนกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายต่างประเทศรัสเซียรวมทั้งนโยบายต่อไทย

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินนโยบายไทยต่อรัสเซียให้ส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในรัสเซีย จึงควรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่ไม่เป็นทางการด้านการทูตในรูปแบบต่าง ๆ มาช่วยสนับสนุนการดำเนินนโยบายทางการเมืองด้วยรวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรม ภาคประชาชนเพื่อเป็นรากฐานเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน และการไม่มุ่งเน้นประเด็นเชิงคุณค่าจนเกินไปเพื่อให้ภาครัฐของไทยยังคงสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับฝ่ายรัสเซียได้ต่อเนื่อง

2.2.2 หนังสือสยาม รัสเซีย ไทย การทูตการเมือง การเมือง การทูต อดีต ปัจจุบัน
อนาคต เขียนโดยศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรรณ กิรตยาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้การสนับสนุนของศูนย์ศึกษารัสเซียและเครือรัฐเอกราชแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพฯ มองรูปแบบการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียจากมิติของประวัติศาสตร์ตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรสยามกับจักรวรรดิรัสเซีย จนถึงยุคใหม่ตั้งแต่ช่วงไทยกับสหภาพโซเวียตซึ่งความสัมพันธ์ค่อนข้าง เหนินห่าง ถึงแม้มีการปรับความสัมพันธ์สู่ระดับปรกติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 เนื่องจาก ความขัดแย้งทางอุดมการณ์เสรีนิยมประชาธิปไตยกับสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ จนถึงยุคที่เปลี่ยนเป็นสหพันธรัฐรัสเซีย ตลอดจนมิติความสัมพันธ์อาเซียน-รัสเซีย ซึ่งอาเซียนได้รับรัสเซียเป็นประเทศคู่เจรจาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539

ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพฯ ระบุถึงผลการศึกษาว่าได้สะท้อนถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพลวัตความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียแต่ละช่วงเวลา ได้แก่ บริบทการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป และบทบาทของภาครัฐโดยเฉพาะทัศนคติและบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่นทั้งของไทยและรัสเซีย อาทิ กรณีที่ศาลอุทธรณ์ของไทยได้ตัดสินให้ส่งตัวนายวิคเตอร์ บูท บุคคลสัญชาติรัสเซีย ในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ. 2553 หลังจากที่ทางการไทยได้จับกุมตามหมายจับของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ. 2552 ด้วยข้อกล่าวหาค้าอาวุธสงครามระหว่างประเทศ ซึ่งฝ่ายรัสเซียก็ได้ขอตัวนายบูทไปดำเนินคดีที่รัสเซียด้วยเช่นกัน ทำให้ฝ่ายรัสเซียไม่พอใจอย่างยิ่งและส่งผลให้ความสัมพันธ์ที่ดำเนินมาด้วยดีชะงักงันเป็นเวลาหลายปี ถึงแม้ก่อนหน้านี้ทั้งสองฝ่ายจะมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงและจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-รัสเซีย และสภาธุรกิจสองฝ่าย

รองศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพฯ ยังระบุถึงนัยสำคัญของการที่ผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ภาคประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในฐานะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการกระชับความสัมพันธ์ในภาพรวมและขยายความร่วมมือระหว่างกันอย่างยั่งยืน โดยระบุถึงตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง และการชื่นชมต่อการที่ไทยและรัสเซียบรรลุข้อตกลงด้านวัฒนธรรมระหว่างกัน อันถือเป็นการใช้ cultural diplomacy ที่เอื้อต่อการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันและช่วยลดข้อจำกัดของการขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง

ของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกทั้งเสนอให้ฝ่ายไทยให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการแก้ไขภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อการท่องเที่ยวไทยในสายตาชาวรัสเซีย

2.2.3 บทวิเคราะห์เรื่อง “กระชับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย: ผลดีต่อการท่องเที่ยวไทย คาศปี 2559 นักท่องเที่ยวรัสเซียจะกลับมาแต่ละล้านคน” โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย ตีพิมพ์ในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยเห็นว่าถึงแม้บทบาทการค้าและการลงทุนไทย-รัสเซีย ยังอยู่ในระดับที่จำกัด โดยตัวเลขการส่งออกสินค้าไทยไปรัสเซียปี พ.ศ. 2558 คิดเป็นร้อยละ 0.33 ของมูลค่าการส่งออกสินค้ารวมทั้งหมดของไทย แต่เมื่อพิจารณาการส่งออกในรูปแบบบริการการท่องเที่ยวพบว่าตลาดนักท่องเที่ยวรัสเซียมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมเศรษฐกิจของไทยอย่างมีนัยสำคัญ

ถึงแม้ว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวรัสเซียจะลดลงในปีที่ พ.ศ. 2557 เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจภายในของรัสเซีย แต่เมื่อพิจารณารายได้จากนักท่องเที่ยวรัสเซียในไทย ปรากฏว่าอยู่ที่ประมาณเกือบ 3 เท่าของมูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปยังรัสเซีย ขณะที่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าวตลาดท่องเที่ยวชาวรัสเซียนับเป็นตลาดที่สำคัญต่อภาคธุรกิจท่องเที่ยวของไทย ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่ใกล้ถึงระดับสองล้านคน สูงเป็นอันดับ 3 รองจากจีนและมาเลเซีย และสร้างรายได้ให้ธุรกิจท่องเที่ยวของไทยกว่าเจ็ดหมื่นล้านบาท ซึ่งสูงเป็นอันดับ 2 รองจากจีน หรือมีส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 10 ของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดในปี พ.ศ. 2558

ในการนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยเห็นว่านักท่องเที่ยวรัสเซียในไทยที่ลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2557 มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวขึ้นถึงระดับ 1 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2559 เนื่องจาก การปรับเปลี่ยนจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวรัสเซียจากตุรกีและอียิปต์มาไทย เพราะรัสเซียคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจกับตุรกีด้วยการขอให้บริษัทท่องเที่ยวรัสเซียงดทำตลาดและแพ็คเกจท่องเที่ยวไปยังตุรกี และการระงับเที่ยวบินจากรัสเซียไปอียิปต์ เนื่องจากเกิดกรณีที่เครื่องบินของรัสเซียตกที่คาบสมุทรไซนาย โดยตุรกีและอียิปต์ นับเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวยอดนิยมระยะใกล้อันดับที่ 1 และ 2 ของนักท่องเที่ยวรัสเซีย

อนึ่ง ประเทศไทยถือเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวระยะใกล้ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายการเดินทางค่อนข้างสูงกว่าไปตุรกีและอียิปต์ อีกทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวรัสเซียที่มาเมืองไทยจะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อหรือมีความอ่อนไหวน้อยต่อปัจจัยเศรษฐกิจในรัสเซียซึ่งน่าจะส่งผลดีต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของไทย และน่าจะเป็นโอกาสของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยที่จะทำตลาดจับกลุ่มนักท่องเที่ยวรัสเซียกลุ่มนี้

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยยังเห็นว่าการกระชับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย (ในช่วงที่ผ่านมา) จะส่งผลดีต่อบรรยากาศการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศด้วย โดยเฉพาะการที่พลเอก ประยุทธ์ฯ นายกรัฐมนตรี จะเยือนรัสเซียระหว่างวันที่ 17-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 (นายกรัฐมนตรีเยือนรัสเซียอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 17-19 ที่นครเซ็นต์ปีเตอร์สเบิร์ก และเข้าร่วมประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซีย สมัยพิเศษ ที่เมืองโซซี ระหว่างวันที่ 19-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2559) เพื่อตอบแทนการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของนายคิมจิ เมดเวเดฟ นายกรัฐมนตรีรัสเซีย เมื่อวันที่ 7-8 เมษายน พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ ได้ระบุถึงจุดแข็งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวรัสเซียในไทยซึ่งได้มีการลงนามแผนการดำเนินการท่องเที่ยวระหว่างไทยและรัสเซียปี พ.ศ. 2558-2560 ในช่วงการเยือนไทยของนายกรัฐมนตรีรัสเซียดังกล่าว อีกทั้งก่อนหน้านี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการเพิ่มความถี่เที่ยวบินระหว่างเมืองท่องเที่ยวไทย-รัสเซีย อาทิ การเพิ่มเที่ยวบินระหว่างกรุงเทพมหานคร และกรุงเทพฯ ไปยังกรุงมอสโก จากเดิม 42 เที่ยวบิน ต่อสัปดาห์ การเพิ่มเที่ยวบินระหว่างนครเซนต์ปีเตอ์สเบิร์กมาจังหวัดภูเก็ต และ จังหวัดภูเก็ตไปยังนครเซนต์ปีเตอ์สเบิร์กจากเดิม 14 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ และการปรับเปลี่ยนเส้นทางไปลงยังเมืองอื่น ๆ เช่น จังหวัดกระบี่ และอุตะเกา ซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวรัสเซียในช่วงที่เหลือของปีนี้

2.2.4 หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต 0504/1119 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายงานผลการเยือนรัสเซียอย่างเป็นทางการของพลเอก ประยุทธ์ฯ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2560 ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เข้าเยี่ยมชมการระประธานาธิบดีปูติน หรือข้าราชการกลุ่มเล็กและหารือข้าราชการเต็มคณะกับนายคิมทรี เมดเวเดฟ นายกรัฐมนตรีรัสเซีย และร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนามความตกลงต่าง ๆ

ผลการหารือที่สำคัญประกอบด้วยสิ่งที่ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกันเป็น 5 เท่า ภายใน 5 ปี คิดเป็นมูลค่า 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การยืนยันความพร้อมของไทยในการเจรจาจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (Eurasian Economic Union- EAEU) การย้ำจุดแข็งของไทยด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารซึ่งจะช่วยสนับสนุนความมั่นคงด้านอาหารแก่รัสเซียได้ การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์จากรัสเซียและการขายสินค้าเกษตรให้รัสเซีย และการย้ำความสำคัญของความร่วมมือด้านพลังงาน

ทั้งสองฝ่ายยังได้หารือเรื่องการดูแลนักศึกษาไทยที่ได้รับทุนการศึกษาของรัสเซียซึ่งได้รับเงินช่วยเหลือไม่มากพอต่อการครอบคลุมค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การกระชับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยย้ำถึงแนวโน้มของนักท่องเที่ยวรัสเซียในไทยที่จะยังคงเพิ่มขึ้นและการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวรัสเซีย การที่ฝ่ายไทยให้ความสำคัญกับการพิจารณาข้อเสนอของฝ่ายรัสเซียเพื่อให้ความช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลระหว่างกันและลดอัตราค่าบริการโรมมิ่งระหว่างประเทศ และการพัฒนาความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะสาขาสตาร์ทอัพ

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

การดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อรัสเซียในช่วงหลังสงครามเย็นมีความซับซ้อนในการกำหนดนโยบายต่างประเทศซึ่งมีบางครั้งที่นำไปสู่ความขัดแย้งระดับรัฐต่อรัฐ เนื่องจากผู้กำหนดนโยบายของไทยและรัสเซียมีมุมมองต่างกันในการพิจารณา “คุณค่า” ของการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละช่วงเวลา ในขณะที่ความสัมพันธ์ภาคประชาชนยังสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การค้าการลงทุนและการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เห็นว่าฝ่ายไทยจำเป็นต้องนำความสัมพันธ์ภาคประชาชนที่เข้มแข็งดังกล่าวมาพิจารณาในฐานะเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดนโยบายเพื่อกระชับความสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือกับรัสเซียให้แน่นแฟ้นและยั่งยืนยิ่งขึ้น โดยในการนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การนำแนวคิดเรื่อง soft power ของ Nye มาประยุกต์ใช้กับแนวคิดเรื่อง cultural diplomacy จะช่วยอธิบาย

รูปแบบการดำเนินความสัมพันธ์ไทยต่อรัสเซียซึ่งเน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ภาคประชาชนเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในรัสเซียได้ชัดเจนและต่อยอดสู่การกำหนดนโยบายต่อรัสเซียที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3 ผลการศึกษา

การดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อรัสเซียในยุคหลังสงครามเย็นได้ลดภาพลักษณ์ของความหวาดระแวงกันและไม่ไว้วางใจรัสเซียที่เป็นผลสืบเนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกันลงค่อนข้างมาก และมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับประมุขและหัวหน้ารัฐบาลอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเจตนารมณ์ทางการเมืองที่ดีซึ่งทั้งสองฝ่ายประสงค์จะกระชับความร่วมมือต่อกันให้แน่นแฟ้น สร้างสรรค์และยั่งยืนยิ่งขึ้น

ที่สำคัญคือได้เกิดปรากฏการณ์ “การละลายน้ำแข็ง” ของความไม่ไว้วางใจกันโดยเฉพาะการเสด็จพระราชดำเนินเยือนรัสเซียอย่างเป็นทางการของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตามที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้แทนพระองค์ในฐานะพระราชอาคันตุกะของประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย ระหว่างวันที่ 2-11 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งมีความหมายต่อความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียสมัยใหม่ เพราะเป็นการเยือนระดับประมุขครั้งแรกหลังจากที่ความสัมพันธ์ระดับอธิราชสิ้นสุดลงช่วงปฏิวัติสังคมนิยมในรัสเซียในปี พ.ศ. 2466 ซึ่งประธานาธิบดีปูตินได้กล่าวในช่วงนั้นว่า “รัสเซียพึงพอใจที่ความร่วมมือระหว่าง สองประเทศได้พัฒนาไปอย่างพลวัตยิ่งโดยเฉพาะด้านการเมืองและเศรษฐกิจ-การค้า ในขณะที่ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการศึกษามีอนาคตที่สดใส” (th.thaiembassy.moscow.com: 2560)

ถึงกระนั้นก็ตาม ผู้ศึกษาพบว่า การดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อรัสเซียกลับไม่ราบรื่นเท่าที่ควรถึงแม้จะมีพัฒนาการทางการเมืองในทางที่ดีดังกล่าว มีบางโอกาสซึ่งความสัมพันธ์ระดับรัฐต่อรัฐชะงักงันหรือห่างเหิน เนื่องจากผู้กำหนดนโยบายไทยและรัสเซียมีมุมมองต่างกันในการพิจารณา “คุณค่า” ของการดำเนินความสัมพันธ์ในแต่ละช่วงเวลา ดังเช่นกรณีที่ฝ่ายรัสเซียไม่พอใจรัฐบาลไทยซึ่งส่งนายวิคเตอร์ บูธ ในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ. 2553 และนำไปสู่ความห่างเหินของความสัมพันธ์ไทยต่อรัสเซีย อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือด้านอื่นโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การค้าการลงทุนและการศึกษากลับไม่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งในระดับการเมืองดังกล่าวและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ ผู้กำหนดนโยบายของไทยได้นำปัจจัยภาคประชาชนระหว่างไทยกับรัสเซียที่เข้มแข็งดังกล่าวมาเป็น soft power ในรูปแบบของ cultural diplomacy เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การกระชับและขยายความร่วมมือกับรัสเซียให้ยังคงดำเนินไปได้ต่อเนื่อง ถึงแม้จะเป็นช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ระดับรัฐต่อรัฐเกิดความขัดแย้งหรือห่างเหินกัน ซึ่งฝ่ายรัสเซียก็ไม่ขัดขวางการดำเนินนโยบายดังกล่าวและมีหลายครั้งที่ได้ร่วมมือกับฝ่ายไทยเพื่อประกอบกิจกรรมในกรอบของ cultural diplomacy ร่วมกัน โดยได้สอดแทรกอยู่ในความร่วมมือด้านต่าง ๆ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติของไทยกับรัสเซียโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การค้าการลงทุนและ

การศึกษา อีกทั้งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความไว้วางใจเพื่อลดอุปสรรคดั้งเดิมของการขาดความรู้จักความเข้าใจระหว่างกัน อันเป็นผลจากความห่างไกลกันในคราวเดียวกันด้วย

3.1 ความสำคัญของปัจจัยภาคประชาชนต่อการกระชับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย

ปัจจัยภาคประชาชนนับเป็น soft power สำคัญซึ่งเป็นช่องทางให้ไทยใช้ cultural diplomacy ในการส่งเสริมความสัมพันธ์และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของไทยเพื่อกระชับและขยายความร่วมมือกับรัสเซียให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระดับรัฐต่อรัฐมีความห่างเหินกันในบางช่วงเวลา โดยผู้ศึกษาเน้นกรณีตัวอย่างของบทบาทภาคประชาชนในกรอบของนักท่องเที่ยว นักธุรกิจและนักศึกษาและนักวิชาการซึ่งมีส่วนสำคัญต่อ การกระชับความร่วมมือของไทยกับรัสเซียดังกล่าว

การเปิดเที่ยวบินตรงกรุงเทพฯ-กรุงมอสโก (1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548) และความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับหนังสือเดินทางธรรมดา (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2550) ทำให้ประชาชนไปมาหาสู่กันง่ายขึ้นและการค้าทางอากาศขยายตัวซึ่งเดิมมีเพียงสายการบินแอร์ฟลอตของรัสเซียที่ทำการบินตรงในเส้นทางนี้มากกว่า 40 ปี

นายกษิต ภิรมย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก (ค.ศ. 1991-1994) ระบุว่า การเปิดเที่ยวบินตรงดังกล่าวของสายการบินไทย และการอนุญาตทำการบินเช่าเหมาลำระหว่างสองประเทศ ได้ลดข้อจำกัดด้านความห่างไกลและนับเป็นการเปิดศักราชใหม่ของการกระชับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างกันอย่างเป็นรูปธรรม¹

ส่วนนายจรินทร์ นุกรณ์นวิรัตน์ ประธานกรรมการบริษัท โกลเบลิยูเนียน เอกซเพรส จำกัด ซึ่งทำธุรกิจกับรัสเซียมาเกือบ 40 ปี โดยเป็นตัวแทนขายบัตรโดยสารเครื่องบินให้สายการบินแอร์ฟลอต ส่งออกพีซีพีผลไม้ไปยังรัสเซียและธุรกิจนำเที่ยวรัสเซีย เห็นว่าความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดาระหว่างไทยกับรัสเซียมีส่วนสำคัญให้ภาคเอกชนไทยและรัสเซียไปมาหาสู่กันมากขึ้นซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวรัสเซียในไทยเพิ่มขึ้นมากและความสัมพันธ์ภาคเอกชนดีขึ้นมากตามไปด้วย²

3.2 cultural diplomacy ในฐานะเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนความร่วมมือไทย-รัสเซียให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาพบว่า cultural diplomacy มีส่วนสำคัญให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไทยต่อรัสเซียดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนไทยกับรัสเซีย อันเป็นการลดอุปสรรคสำคัญของการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย ซึ่งที่ผ่านมามาภาครัฐได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการในกรอบ cultural diplomacy มีผลเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

¹ สัมภาษณ์ กษิต ภิรมย์, อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, 1 สิงหาคม 2560.

² สัมภาษณ์ จรินทร์ นุกรณ์นวิรัตน์, ประธานกรรมการบริษัท โกลเบลิยูเนียนเอกซเพรส จำกัด, 1 สิงหาคม 2560.

ในการนี้ จากการประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาพบว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับรัสเซียจำกัดและไม่ถูกต้อง โดยรับรู้เพียงว่าจักรวรรดิรัสเซียมีส่วนช่วยคานอำนาจกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกในขณะนั้นคืออังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งมีส่วนทำให้ราชอาณาจักรสยามไม่เสียเอกราช และรัสเซียมีอากาศหนาวรุนแรง ในขณะที่คนไทยบางส่วนซึ่งรวมถึงผู้เข้าร่วมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 บางรายที่เป็นข้าราชการระดับผู้อำนวยการขึ้นไป ยังไม่มีความรู้ว่รัสเซียมีระบบการปกครองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยไม่ใช่ระบอบคอมมิวนิสต์

นาวาตรี อิทธิ ดิษฐบรรจง อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ได้ย้าว่าการประกอบกิจกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยในหมู่คนรัสเซีย ถือเป็นบทบาทประการแรกของการดำเนินการทางการทูตเชิงวัฒนธรรมในหมู่คนรัสเซียที่ฝ่ายไทยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตลอดจนต้องเป็นการดำเนินการที่เข้าถึงคนทั่วประเทศ³ ซึ่งในทางทำนองเดียวกันฯพณฯ นายคิริล บาร์สกี เอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทย ก็เห็นว่า “คนรัสเซียยังรู้จักประเทศไทยในภาพของ tourism paradise เท่านั้น คนรัสเซียส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ว่ไทยเป็นหนึ่งในชาติชั้นนำทางเศรษฐกิจในอาเซียน ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทยจึงจำเป็นต้องดำเนินการในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของไทยในหมู่คนรัสเซีย”⁴

ที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือภาคประชาชนที่สำคัญหลายประการซึ่งรวมถึงการบรรลุความตกลงเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรม (พ.ศ. 2543) ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2545) ซึ่งมีการจัดทำแผนการดำเนินการด้านกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวร่วมกันทุก 3 ปีด้วย (ฉบับล่าสุดระหว่างปี พ.ศ. 2558-2560) และความร่วมมือยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา (พ.ศ. 2550)

รัฐบาลไทยและรัสเซียยังได้สนับสนุนความร่วมมือภาคเอกชนด้านการค้าการลงทุนซึ่งได้บรรลุข้อตกลงในการส่งเสริมและคุ้มครองด้านการลงทุน (พ.ศ. 2547) และจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-รัสเซียซึ่งมีคณะอนุกรรมการด้านการค้าการลงทุนอยู่ในกรอบนี้ ตลอดจนสนับสนุนการจัดตั้งสภาธุรกิจสองฝ่าย และจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับกระทรวงพัฒนาเศรษฐกิจรัสเซียเพื่อยกระดับความสัมพันธ์ด้านการค้าและเศรษฐกิจ และอำนวยความสะดวกให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจของทั้งสองประเทศ (ลงนามระหว่างการเยือนรัสเซียอย่างเป็นทางการของพลเอก ประยุทธ์ฯ นายกรัฐมนตรีเมื่อเดือนพฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ ฝ่ายไทยได้ตอบรับข้อเสนอของฝ่ายรัสเซียในฐานะชาติสมาชิกสำคัญของ EAEU เพื่อจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับ EAEU ในช่วงการเยือนรัสเซียของนายกรัฐมนตรีเช่นกัน และรัฐบาลไทยโดยสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก ได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากการทำหน้าที่ประสานกับทางการรัสเซียเพื่อแก้ไขข้อขัดขัดในการทำการค้า

³ สัมภาษณ์ นาวาตรี อิทธิ ดิษฐบรรจง, อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก, 20 สิงหาคม 2560.

⁴ สัมภาษณ์ Kirill Barsky, เอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทย, 1 สิงหาคม 2560.

ความร่วมมือภาคประชาชนสองฝ่ายยังได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษาและวัฒนธรรม รวมทั้งความตกลงระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและ กระทรวงศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์ของรัสเซีย (พ.ศ. 2547) การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาไทย อย่างต่อเนื่องโดยรัฐบาลรัสเซียตั้งแต่สมัยอดีตสหภาพโซเวียต การเปิดหลักสูตรภาษารัสเซีย ภาษาไทย และหลักสูตรไทยศึกษาและรัสเซียศึกษาในสถาบันการศึกษาชั้นนำของแต่ละประเทศ และ รัฐบาลสองฝ่ายได้ “แลกเปลี่ยนเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ในความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียที่เก็บ รักษาไว้ในหอจดหมายเหตุของทั้งสองฝ่าย และต่อมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือ 100 ปี ความสัมพันธ์ สยาม-รัสเซีย: ค่าแลกเปลี่ยนเอกสารประวัติศาสตร์” (จุลชีพ ชินวรรโณ, 2557: XVI) ซึ่งนับว่าสำคัญมากต่อ การวางพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างหยุดนิ่งไปกว่า 70 ปี ในช่วงที่รัสเซียหรืออดีตสหภาพ โซเวียตปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียซึ่งดำเนินมาอย่างใกล้ชิดเป็นเวลาถึง 120 ปีในปี พ.ศ. 2560

รัฐบาลไทยและรัสเซียยังเห็นพ้องจะเน้นความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ นวัตกรรมโดยเฉพาะการเพิ่มการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาไทยและส่งเสริม ความร่วมมือด้าน การวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์ อวกาศ และดาวเทียม เพื่อตอบรับกับ แผนยกระดับการพัฒนา ประเทศไทยยุคดิจิทัลในช่วงการเยือนไทยของนายดมิทรี เมดเวเดฟ นายกรัฐมนตรีรัสเซีย เมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. 2558 อีกทั้งมีการลงนามหนังสือแสดงเจตน์จำนง (Letter of Intent) ระหว่างอุทยาน วิทยาศาสตร์ประเทศไทยกับอุทยานวิทยาศาสตร์ Skolkovo ของรัสเซีย (ซึ่งจัดตั้งโดยคำสั่งพิเศษของ ประธานาธิบดีรัสเซียเพื่อพัฒนาบุคลากรชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการบริหารธุรกิจของ รัสเซีย) เพื่อร่วมกันพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการและวัฒนธรรมธุรกิจเริ่มต้น (start up business)

นอกจากนี้ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง ความเข้าใจระหว่างประชาชนสองฝ่าย โดยเฉพาะการเปิดห้องไทยขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของ รัสเซียรวมทั้งมหาวิทยาลัยมอสโกและมหาวิทยาลัยแห่งนครเซนต์ปีเตอर्सเบิร์ก อีกทั้งสนับสนุน การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับมวยไทยและการสอนมวยไทยในรัสเซียเนื่องจากชาวรัสเซียชื่นชอบกีฬา มวยไทยเป็นอย่างมากทั้งในการเปิดห้องมวยไทยที่มหาวิทยาลัย Ural Federal University ของ เมืองเยคาเตรินเบิร์กและสนับสนุนการแข่งขันชมมวยไทย ตลอดจนส่งเสริมการเผยแพร่อาหารไทย ที่เน้นรูปแบบกิจกรรมหลากหลายเพื่อให้เข้าถึงคนรัสเซียทุกภาคส่วนและสามารถต่อยอดเป็น การประชาสัมพันธ์สินค้าอาหารของไทยในรัสเซีย

ที่สำคัญคือสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ริเริ่มจัดงานเทศกาลไทยขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงมอสโก เมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยมุ่งหวังให้เป็น platform ของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยโดยรอบ ด้านเพื่อเสริมสร้างความนิยมไทยและรักษาทัศนคติที่ดีและความชื่นชมประเทศไทยให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ การจัดเทศกาลไทยถือได้ว่าเป็นเกณฑ์หนึ่งของความสำเร็จในการที่ไทยนำปัจจัยภาคประชาชน มาเป็นเสาหลักของการดำเนินความสัมพันธ์กับรัสเซีย โดยนอกจากสถานเอกอัครราชทูตฯ จะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากรัฐบาลท้องถิ่น กรุงมอสโก ซึ่งร่วมเป็นเจ้าของจัดงานดังกล่าวเป็นประจำทุกปี และเป็นโอกาสให้ ภาคเอกชนไทยในรัสเซียเผยแพร่สินค้า อาหารและผลไม้ไทยในงานแล้ว คำว่า “Thai Festival” ยังเป็น message ซึ่งรัฐบาลรัสเซียมักใช้อ้างอิงในการหารือทุกระดับเพื่อเน้นถึง ความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับไทยโดยรอบด้าน ดังเช่นที่กระทรวงการต่างประเทศรัสเซียมักสอบถาม

ผู้ศึกษาถึงพัฒนาการและสถานะของการจัดงานดังกล่าวในแต่ละปี ตลอดจนแสดงความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกการจัดงานมาโดยตลอด

3.3 ปัจจัยภาคประชาชนที่ใช้เป็นกรณีตัวอย่าง

ปัจจัยภาคประชาชนที่ใช้เป็นกรณีตัวอย่างเพื่อยืนยันผลการศึกษาข้างต้น ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มนักศึกษาและนักวิชาการ ภายใต้บทบาทของ cultural diplomacy ซึ่งสนับสนุนการผลักดันยุทธศาสตร์เพื่อกระชับความร่วมมือ ไทย-รัสเซียให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและสะท้อนถึงมิติสำคัญของการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติของไทยกับรัสเซีย

3.3.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว

ผู้ศึกษาพบว่าบทบาทของนักท่องเที่ยวรัสเซียคือการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการนำทัศนคติที่ดีและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศไทยไปเผยแพร่ต่อไปเพื่อสร้างกระแสและรักษา momentum ของความนิยมไทยในหมู่ชาวรัสเซีย ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าวมีส่วนให้ไทยได้รับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพจากรัสเซีย ดังเช่นที่นายเกรียงไกร เอี๋ยรณกุล ประธานสภาธุรกิจไทย-รัสเซีย เห็นว่าเป็นโอกาสดีของไทยที่ได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพซึ่งมีการใช้จ่ายเฉลี่ยสูงถึงวันละ 5,000 บาทต่อคน มีจำนวนวันเข้าพักขั้นต่ำ 14 วัน และเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาซ้ำหลายครั้ง (repeaters) เข้ามาแทนนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมที่มีรายได้ปานกลาง⁵

ในการนี้ เพื่อกระตุ้นบทบาทของนักท่องเที่ยวรัสเซียในฐานะที่เป็น soft power ของไทยในการดึงดูดรายได้ของนักท่องเที่ยวรัสเซีย นายธนินทร์ ทิจะยัง ผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกรุงเทพมหานครซึ่งเคยปฏิบัติงานที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกรุงมอสโก ได้ระบุว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยฯ ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวรัสเซียชื่นชมประเทศไทยยิ่งขึ้น อาทิ การจัดแสดง ดอกกล้วยไม้ไทยขนาดใหญ่ใจกลางกรุงมอสโก การร่วมงานเทศกาลไทยที่กรุงมอสโก การสร้างฐานข้อมูลในลักษณะ Fanpage ของกลุ่มนักท่องเที่ยวรัสเซียที่ชื่นชอบประเทศไทยอย่างมาก และการนำผู้แทนบริษัทท่องเที่ยวรัสเซียรายใหญ่มาสำรวจตลาดท่องเที่ยวใหม่ ๆ

อนึ่ง โดยที่นักท่องเที่ยวรัสเซียเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความนิยมไทยในหมู่ชาวรัสเซียด้วยการส่งเสริมทัศนคติที่ดีและความชื่นชมประเทศไทย สถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและอสังหาริมทรัพย์ที่ดีและเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินนโยบาย cultural diplomacy อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อรักษาระดับของข้อได้เปรียบของทัศนคติที่ดีของชาวรัสเซียต่อประเทศไทยและคนไทย อันนับเป็น social asset สำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ไทยต่อรัสเซียโดยรวมให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมามีคนไทยบางกลุ่มมีทัศนคติไม่ดีนักกับนักท่องเที่ยวรัสเซีย บางส่วนซึ่งถูกตั้งข้อสังเกตเชิงลบในลักษณะของกลุ่มมิชชันนารีที่ก้าวร้าวและนิยมใช้ความรุนแรง ซึ่ง ขบวนการ บาร์สกี เอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทย กล่าวในทำนองว่าผลจากวิกฤตเศรษฐกิจมีส่วนให้นักท่องเที่ยวรัสเซียกลุ่มที่มีความประพฤติไม่ดีลดลงด้วย (Barsky, 2560)

⁵ สัมภาษณ์ เกรียงไกร เอี๋ยรณกุล, ประธานสภาธุรกิจไทย-รัสเซีย, 17 สิงหาคม 2560.

โดยในการนี้ ฝ่ายไทยจำเป็นต้องมองหาแนวทางที่แนบเนียนและละมุนละม่อมในการจับตาและควบคุมสถานการณ์ในลักษณะดังกล่าวมิให้กลายเป็นประเด็นใหญ่ที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกทั้งของคนไทยและคนรัสเซียที่ดีและรักเมืองไทย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงมูลค่าการนำเข้า-ส่งออก ระหว่างไทย-รัสเซีย และรายได้จากท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวรัสเซีย

	2556	2557	2558	2558/2557
				(%)
มูลค่าการค้า (หน่วย: ล้านบาท)				
มูลค่าการค้า	143,025.26	159,388.46	79,772.96	-49.95
การส่งออก	35,160.59	38,739.11	24,105.54	-37.77
การนำเข้า	107,864.67	120,649.35	55,667.41	-53.86
รายได้จากนักท่องเที่ยว (หน่วย: ล้านบาท)				
รายได้จากนักท่องเที่ยว	119,998	112,878	68,685	-39.20

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ และกรมการท่องเที่ยว, <http://www.thansettakij.com/content/53665>

3.3.2 กลุ่มนักธุรกิจ

ผู้ศึกษาพบว่าบทบาทสำคัญของนักธุรกิจไทยคือการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนของไทยในรัสเซียซึ่งที่ผ่านมาดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐค่อนข้างน้อยหรือเท่าที่จำเป็นในเรื่องการเจาะตลาดและสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ อย่างไรก็ตามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจส่วนใหญ่มักจำกัดในกลุ่มนักธุรกิจไทยรายใหญ่ในรัสเซียที่มีเงินทุนไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท เพราะต้องมีเงินทุนสำรองมากพอควร หรือมีเครือข่ายกับธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องจากไม่สามารถทำกำไรช่วงสั้นได้ และต้องสำรองค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมเพื่อทำธุรกรรมการเงินที่จะมีค่าธรรมเนียมการโอนผ่านประเทศที่สาม เพราะธนาคารไทยไม่ให้บริการโอนเงินระหว่างเงินสกุลบาทกับรูเบิล

ทั้งนี้ นักธุรกิจรายใหญ่กลุ่มดังกล่าว ได้แก่ บมจ. จริญโกศลภัณฑ์ ที่ทำธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และฟาร์มสุกร บริษัทโกลเบิลยูเนี่ยนเอกซ์เพรส จำกัด ซึ่งเป็นผู้แทนจำหน่ายบัตรโดยสารเครื่องบินแอร์ฟลอตและนำเข้าผักผลไม้จากไทย และบริษัท Thai Patara Spa ซึ่งเปิดร้านอาหารไทย สปาไทยและนำเข้าส่งออก ซึ่งเป็นบริษัทในเครือโรงแรม Natural Park Resort ของไทย

นายดอน ปรมัตถวินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เห็นว่าการที่นักธุรกิจไทยสามารถเข้าไปประกอบธุรกิจในรัสเซียได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาภาครัฐ น่าจะเป็นผลจากที่ภาคธุรกิจเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ชัดเจน⁶

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่านักธุรกิจไทยจะมีบทบาทหลักในการผลักดันความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนกับรัสเซีย แต่ภาครัฐตั้งแต่รัฐบาลจนถึงหน่วยงานที่กำกับดูแลก็ยังทำหน้าที่หลักเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือภาคประชาชนในกรอบนี้ให้ดำเนินไปได้ด้วยดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกให้ทำธุรกิจได้คล่องตัว เสริมบทบาท การประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์สินค้าและอาหารไทย และลดอุปสรรคของการค้า ระหว่างกันในด้านกฎระเบียบ

ยิ่งกว่านั้น โดยที่รัสเซียมีลักษณะเฉพาะของการที่ภาครัฐมีบทบาทสูงต่อการกำหนดกฎเกณฑ์การทำการค้าและหน่วยงานของทางการรัสเซียสามารถเข้าแทรกแซงการทำธุรกิจของภาคเอกชนได้ซึ่งอาจหมายถึงการดำเนินการอย่างแนบเนียนในลักษณะของ non tariff barrier เพื่อให้ให้นักธุรกิจต่างชาติทำธุรกิจติดขัด เช่น การใช้กฎระเบียบด้านสุขอนามัยของรัสเซียซึ่งมีมาตรฐานสูงมากเพื่อกักกันสินค้าอาหารแช่แข็งของผู้ประกอบการไทยไว้ที่ด่านศุลกากร ทำให้นักธุรกิจไทยสูญเสียผลประโยชน์และเสียเปรียบด้านการแข่งขันกับนักธุรกิจรายอื่น หรือการที่การท่องเที่ยวรัสเซียมักออกประกาศเตือนคนรัสเซียเป็นบางช่วงให้ระงับการเดินทางมาไทย เพราะมีแนวโน้มจะเกิดการก่อการร้ายซึ่งไม่มีสัญญาณบ่งชี้ใด ๆ ทำให้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยเสียหายในสายตานักท่องเที่ยวรัสเซียซึ่งมีบางรายหวาดระแวงและระงับการเดินทางไปไทย ประกอบกับรัสเซียให้ความสำคัญกับการเจรจาระดับรัฐต่อรัฐเพื่อหารือเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องจากประเด็นเรื่องกฎระเบียบดังกล่าว ดังนั้น ภาคเอกชนไทยจึงยังคงต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการติดขัดในการประกอบธุรกิจจากกฎระเบียบที่ซับซ้อนของฝ่ายรัสเซีย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ นางประทุม วงศ์สวัสดิ์ เจ้าของธุรกิจในเครือ Thai Patara Spa ย้ำว่าภาคเอกชนประสงค์ให้มีการดำเนินการร่วมกันในลักษณะประชารัฐระหว่างสถานเอกอัครราชทูตและสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก กับนักธุรกิจไทยในรัสเซียเพื่อแก้ไขปัญหาสืบเนื่องจากประเด็นกฎระเบียบที่ซับซ้อนของรัสเซีย⁷

ผลหารหรือระหว่างพลเอก ประยุทธ์ฯ นายกรัฐมนตรี กับนายดมิทรี เมตเวเดฟ นายกรัฐมนตรีรัสเซีย ที่นครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก เมื่อเดือนพฤษภาคม 2559 สะท้อนได้ดีถึงการทำงานของรัฐบาลเพื่อช่วยแก้ไขอุปสรรคในการประกอบธุรกิจของเอกชนไทยทั้งรายใหญ่และรายเล็กในรัสเซีย โดยระบุว่าฝ่ายไทยพอใจกับการที่สำนักเฝ้าระวังสุขอนามัยพืชและสัตว์ของรัสเซีย (Federal Service for Veterinary and Phytosanitary Surveillance- FSVPS) ซึ่งได้อนุมัติการขึ้นทะเบียนโรงงานผลิตสินค้าประมงของไทยจำนวน 68 โรงงาน และโรงงานผลิตสินค้าปศุสัตว์ 40 โรงงาน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2559)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ศึกษาซึ่งทำหน้าที่เจ้าหน้าที่เศรษฐกิจของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ได้ปฏิบัติงานร่วมสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ

⁶ สัมภาษณ์ ดอน ปรมัตถวินัย, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, 2 สิงหาคม 2560.

⁷ สัมภาษณ์ ประทุม เจริญสวัสดิ์, เจ้าของธุรกิจในเครือ Thai Ptara Spa, 7 สิงหาคม 2560

ณ กรุงมอสโก และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทยเพื่อหารือแก้ไขปัญหาดังกล่าวกับทางการรัสเซียในประเด็นการขึ้นทะเบียนโรงงานดังกล่าวข้างต้นเป็นเวลาที่ยาวนานกว่า 2 ปี และทำให้ผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ของไทยเสียหายทางเศรษฐกิจจำนวนมาก โดยส่วนหนึ่งรวมถึงธุรกิจ ในเครือ บมจ. เจริญโภคภัณฑ์ด้วย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ นายดอน ปรมดีวินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหามาให้ข่าวสารที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสถานการณ์ความมั่นคงในไทยของฝ่ายรัสเซีย โดยได้ขอความร่วมมือให้ฝ่ายรัสเซียโดยเฉพาะการท่องเที่ยวรัสเซียระมัดระวังการประชาสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวซึ่งจะมีผลเสียต่อภาพลักษณ์และธุรกิจ การท่องเที่ยวของไทยในระหว่างการเยือนไทยในฐานะแขกของกระทรวงการต่างประเทศของนายเซอร์เกย์ ลาฟรอฟ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของรัสเซีย ในโอกาสการฉลองความสัมพันธ์การทูตไทย-รัสเซีย ครบรอบ 120 ปี เมื่อวันที่ 9-10 สิงหาคม 2560 (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560)

นอกจากนี้ สถานเอกอัครราชทูตและทีมประเทศไทย โดยการนำของเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ได้ร่วมกันดำเนินโครงการในลักษณะประชารัฐเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการทำงานและขยายโอกาสทางธุรกิจระหว่างสถานเอกอัครราชทูต และทีมประเทศไทย ณ กรุงมอสโก ซึ่งรวมถึงนักธุรกิจไทยในรัสเซียกับภาครัฐและเอกชนของภูมิภาคสำคัญในรัสเซีย

จากประสบการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าโครงการลักษณะดังกล่าว นับเป็นความจำเป็นในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของภาคเอกชนสองฝ่าย เนื่องจากรัสเซียเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่มีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาความร่วมมือทางธุรกิจกับนักลงทุนต่างชาติกระจายไปในภูมิภาคต่าง ๆ แต่การเริ่มต้นเจาะตลาดทำได้ไม่ง่าย หากภาคเอกชนไทยดำเนินการด้วยตนเอง เพราะภาครัฐของรัสเซียมักพอใจให้หัวหน้าคณะเป็นผู้แทนภาครัฐระดับสูงริเริ่ม ทำความรู้จักและนำผู้แทนภาคเอกชนเข้าไปก่อนเพื่อให้เกิดความมั่นใจที่จะเริ่มต้นการหารือธุรกิจต่อไป ส่วนภาคเอกชนท้องถิ่นจะตอบรับคณะผู้แทนต่างประเทศด้วยดี หากได้รับสัญญาณบวกจากภาครัฐให้ขยายความร่วมมือกับคณะจากต่างประเทศที่เข้าพบก่อนหน้านี้

สถานเอกอัครราชทูตและทีมประเทศไทยฯ ได้นำนักธุรกิจไทยไปสำรวจตลาดและโอกาสการประกอบธุรกิจในภูมิภาคอื่นของรัสเซีย ซึ่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ได้เป็นหัวหน้าทีมประเทศไทย “เคาะประตูบ้าน” เพื่อนำภาคเอกชนไทย เข้าพบกับผู้บริหารท้องถิ่นของภูมิภาคต่าง ๆ ที่สำคัญเทียบเท่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือบางภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่หรือมีอิทธิพลทางการเมืองสูงก็เทียบเท่าระดับรัฐมนตรี และผู้บริหารหอการค้าและอุตสาหกรรมท้องถิ่น ดังเช่นที่ผู้แทน บมจ. เจริญโภคภัณฑ์ ได้ร่วมเดินทางไปที่ภูมิภาค Grasnodar ฝั่งทะเลดำซึ่งมีท่าเรือขนาดใหญ่กับคณะทีมประเทศไทย ในปีงบประมาณ 2558 และขณะนี้ได้เปิดสำนักงานที่ภูมิภาคดังกล่าวแล้วเพราะเห็นโอกาสทางธุรกิจของภูมิภาคนี้

นาวาตรีอิทธิฯ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก เห็นว่าโครงการลักษณะดังกล่าวไม่เพียงพอประโยชน์ให้กับภาคประชาชนในการศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจของภูมิภาคสำคัญของรัสเซีย แต่นับเป็นการกระชับความร่วมมือและเผยแพร่ความนิยมไทยให้กระจายออกไปในรัสเซียให้มากที่สุด โดยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ได้ใช้โอกาสนี้ปฏิบัติงานกงสุลและ

พูดคุยกับสถาบันการศึกษาในภูมิภาคนั้น ๆ ด้วย และหลายครั้งนำไปสู่ความร่วมมือสาขาอื่น เช่น การสร้างห้องไทยและห้องมวยไทยที่เมืองเยคาเตรินเบิร์ก หรือเมืองอื่น ๆ⁸

นอกจากนี้ มีการร่วมมือกันระหว่างนักธุรกิจไทยในรัสเซียกับสถานเอกอัครราชทูต และสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก จัดกิจกรรมส่งเสริมการประกอบธุรกิจไทยในรัสเซียในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านการเสริมสร้างภาพลักษณ์อาหารไทยและสร้างความนิยมสินค้าอาหารไทยประเภทต่าง ๆ ในหมู่ผู้บริโภคชาวรัสเซีย โดยเฉพาะการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การสร้างมาตรฐานอาหารไทยรสชาติดั้งเดิมด้วยการให้ตรา Thai Select แก่ร้านอาหารไทย หรือจัดกิจกรรม train the trainers ในการนำพ่อครัว/แม่ครัวระดับอาจารย์ของไทย มาสาธิตการประกอบอาหารไทยที่ถูกต้องให้แก่พ่อครัว/แม่ครัวของร้านอาหารชื่อดังในรัสเซีย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรสชาติและการประกอบอาหารไทยที่ถูกต้องและถ่ายทอดให้กับพ่อครัวในท้องถิ่นคนอื่นต่อไปด้วย

ทั้งนี้ จากการที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานด้านเศรษฐกิจจึงพบว่ากิจกรรม train the trainers ถือเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการนำ cultural diplomacy มาเพิ่มพูนความเข้าใจในหมู่พ่อครัว/แม่ครัวและชาวรัสเซียทั่วไป เนื่องจากร้านอาหารส่วนใหญ่มักมีบริการอาหารไทย โดยเฉพาะต้มยำแกงลูกค้ำ ถึงแม้จะไม่ใช้ร้านอาหารไทย (ซึ่งมีไม่เกิน 5 ร้านในกรุงมอสโกและนครเซ็นต์ปีเตอร์สเบิร์ก) เนื่องจากคนรัสเซียโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เคยไปประเทศไทยชื่นชอบอาหารไทยและถือเป็นมือพิเศษ ในการรับประทานอาหารไทย แต่อาหารไทยในร้านอาหารส่วนใหญ่ของรัสเซียมีรสชาติเปลี่ยนไปจากรสชาติต้นตำรับ เนื่องจากผู้ปรุงไม่มีความรู้ ประสบการณ์และความคุ้นเคยกับ การประกอบอาหารไทยและรสชาติที่แท้จริงของอาหารแต่ละรายการ ซึ่งคนรัสเซียสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสาธิตการประกอบอาหารไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมดังกล่าวจะมีส่วนเผยแพร่สินค้าอาหารไทยที่วางขายในท้องตลาดรัสเซียได้อย่างดีอีกด้วย

นอกจากนี้ โดยที่รัสเซียได้เข้าสู่สังคมดิจิทัลแล้วและผู้บริโภคนิยมจับจ่ายใช้สอยผ่าน e-commerce platform ดังนั้น e-commerce จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจซึ่งนักธุรกิจรายย่อยหรือกลุ่ม SMEs ของไทย จะสามารถใช้ platform ดังกล่าวในการสร้างเครือข่ายติดต่อธุรกิจและประชาสัมพันธ์สินค้าของไทยกับผู้ประกอบการและคนรัสเซียทั่วไป และตามที่สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศฯ มีข้อสังเกตว่านักท่องเที่ยวรัสเซียมักต้องการซื้อหาของที่ระลึก สินค้า OTOP และของกินเล่นที่เคยลองรับประทานระหว่างอยู่ที่เมืองไทย แต่ไม่มีวางขายในรัสเซีย ดังนั้นสินค้าประเภทนี้น่าจะมีโอกาสทำตลาดในรัสเซียผ่าน e-commerce เนื่องจากยังมีความต้องการน้อย จึงไม่คุ้มค่ากับการนำเข้าในปริมาณมาก

นายนิพนธ์พงษ์ จิระเลิศพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักสารสนเทศและบริการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เห็นว่านักธุรกิจไทยสามารถทำการค้ากับรัสเซียตามแนวทางดังกล่าวผ่าน thaitrade.com ซึ่งเป็น e-commerce platform ของกระทรวงพาณิชย์ได้ โดยปัจจุบันก็มี buyers ชาวรัสเซียซึ่งทำการค้าผ่าน platform นี้ด้วย และมีการจัดหมวดหมู่รายการสินค้าประเภท OTOP ของทานเล่นและของที่ระลึกไว้บน platform ดังกล่าวอยู่แล้ว

⁸ สัมภาษณ์ นาวาตรี อธิติ ดิษฐบรรจง, อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก, 20 สิงหาคม 2560.

(กระทรวงพาณิชย์จัดตั้ง thaitrade.com ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2555 และปัจจุบันมีมูลค่าการทำการค้ารวมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประมาณหนึ่งแสนล้านบาท)⁹

ตารางที่ 2 ตารางแสดงสรุปภาพรวมการค้าไทย-รัสเซีย ปี พ.ศ. 2559

	มูลค่า (ล้าน USD)			ขยายตัว (%)		
	2557	2558	2559	2557	2558	2559
รวม	4,913	2,355	1,965	4.69	-52.05	-16.63
ไทยส่งออก	1,205	713	578	3.55	-40.80	-19.05
ไทยนำเข้า	3,708	1,642	1,387	5.07	-55.71	-15.58
ดุลการค้า	-2,503	-929	-809			

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก

3.3.3 กลุ่มนักศึกษาและนักวิชาการ

จากการศึกษาพบว่าที่ผ่านมาผลพวงจากความห่างไกลและการไปมาหาสู่กันน้อยในช่วงสงครามเย็นทำให้ขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างกัน และทำให้ทั้งสองฝ่ายเสียโอกาสพัฒนาความร่วมมือในด้านที่มีศักยภาพและเป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยนักศึกษาและนักวิชาการของไทยและรัสเซียมีบทบาทสำคัญและเป็นหัวใจของการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความรู้ที่ถูกต้องซึ่งเกี่ยวกับรัสเซียเพื่อเพิ่มระดับ “การรู้เขารู้เรา” และเป็นสื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกันและนำความรู้ดังกล่าวมาเผยแพร่และต่อยอดการพัฒนาในไทย

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ขณะที่ได้ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันตกของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับสั่งกับนายยวต เลิศฤทธิ์ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก เมื่อปี ค.ศ. 1974 ว่า “มีพระประสงค์ให้จัดตั้งภาควิชาภาษารัสเซียที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะว่าคนไทยรู้จักคนรัสเซียน้อยเหลือเกิน ถึงแม้ว่าเขาจะมีการเมืองที่ต่างจากเราก็ตาม ก็อย่ารังเกียจเขา เราควรจะรู้จักเขาให้มากที่สุด” (จิตติภัทร พูนขำ, 2557: 135)

ต่อมา ยังได้มีการจัดตั้งภาควิชาภาษารัสเซียและศูนย์รัสเซียศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนชั้นนำหลายแห่งของไทย ในขณะที่รัฐบาลรัสเซียก็ได้ให้ทุนการศึกษานักศึกษาไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยอดีตสหภาพโซเวียตในสาขาภาษารัสเซียและสาขาอื่นรวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของนายพงศ์ปราชญ์ มากแจ้ง ผู้อำนวยการกองยุโรปตะวันออก ที่ดูแลความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย เห็นว่าไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา

⁹ สัมภาษณ์ นันทพงษ์ จิระเลิศพงษ์, ผู้อำนวยการสำนักสนเทศและบริการ, กระทรวงพาณิชย์, 23 สิงหาคม 2560.

บุคลากรด้านภาษารัสเซียและรัสเซียศึกษาด้วยการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านรัสเซียให้มากขึ้นจากเดิม ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการของไทยก็ได้กำหนดให้ภาษารัสเซียเป็นภาษาขาดแคลน

ปัจจุบันมีนักศึกษาไทยในรัสเซีย ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งมีนักศึกษาทั้งสิ้น 365 คน โดยแบ่งเป็นทุนส่วนตัว 90 คน ทุนรัฐบาลรัสเซีย 70 คน ทุนรัฐบาลไทย 3 คน และทุนพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ 1 คน (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก, 2560)

ในการนี้ ผู้ศึกษาพบว่า มีนักศึกษาแพทย์ในอัตราส่วนประมาณ 1 ใน 5 ของนักศึกษาทั้งหมดซึ่งกระจายอยู่ใน รร. แพทย์ทั่วรัสเซีย ส่วนที่เหลือเป็นสาขาสังคมศาสตร์โดยเฉพาะภาษารัสเซียและรัสเซียศึกษา และสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งมีอยู่ไม่เกิน 10-15 คน ประกอบด้วย วิศวกรรมการออกแบบอากาศยาน (aeronautical design) ภาษาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ปิโตรเคมี ภูมิศาสตร์ และนวัตกรรมศาสตร์ อีกทั้งมีนักศึกษาบางส่วนเข้าเรียนหลักสูตรภาษารัสเซียและ Russian Study ระยะสั้น ตามโครงการแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับรัสเซีย อาทิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับมหาวิทยาลัยมอสโก หรือมหาวิทยาลัยสยามกับมหาวิทยาลัยทอชิงกิงบางแห่ง (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก, 2560)

ทั้งนี้ นักศึกษาและนักวิชาการไทยในรัสเซียนับว่ามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการของไทยกับรัสเซียไปต่อยอดให้มีผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ฯ นายกรัฐมนตรี ซึ่งผลักดันความร่วมมือด้านการศึกษากับรัสเซียสาขาอวกาศ การแพทย์และเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งการส่งนักศึกษาไทยไปศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และการวิจัยที่รัสเซียเพิ่มขึ้น (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560)

ยิ่งกว่านั้น ฝ่ายไทยให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ ประเทศไทย ในหมู่นักศึกษาและนักวิชาการของรัสเซีย โดยที่ผ่านมามาสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมอสโก มหาวิทยาลัยแห่งนครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก และสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำอื่น ๆ ในรัสเซีย พัฒนาความร่วมมือในการส่งเสริมความร่วมมือวิชาการเกี่ยวกับประเทศไทยและภาษาไทย ด้วยการจัดตั้งห้องไทยที่มหาวิทยาลัยดังกล่าว และเปิดห้องมวยไทยควบคู่กับห้องไทยที่มหาวิทยาลัย Ural Federal University ของเมืองเยคาเตรินเบิร์กซึ่งเชี่ยวชาญการสอนสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬารวมทั้งกีฬามวยไทย

ทั้งนี้ ถือได้ว่าแนวคิดการเปิดและขยายห้องไทยไปยังสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำทั่วประเทศของรัสเซียนับเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยและภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและรู้จักประเทศไทยและคนไทยอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวรัสเซีย ที่เป็นรูปธรรม

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

4.1.1 การศึกษานี้ช่วยยืนยันว่าปัจจัยภาคประชาชนถือเป็นเสาหลักในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทยต่อรัสเซียซึ่งช่วยให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของไทยต่อรัสเซียดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ในช่วงที่ความสัมพันธ์ระดับรัฐต่อรัฐมีความห่างเหินหรือขัดแย้งกัน โดยปัจจัยภาคประชาชนดังกล่าวนับเป็น soft power ในกรอบ cultural diplomacy ที่ทั้งฝ่ายไทยและรัสเซียตระหนักถึงความจำเป็นในการนำมาเป็นปัจจัย กำหนดนโยบายต่อกันเพื่อลดอุปสรรคของความไม่รู้จักกันจากความห่างไกลกันในอดีต เสริมสร้างความเข้าใจอันดีและไว้วางใจกัน และเป็นประโยชน์ในการสร้างความนิยมไทย

4.1.2 ผู้ศึกษาเห็นว่าผลสำคัญจากการนำ cultural diplomacy มาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความร่วมมือของไทยกับรัสเซียไม่เพียงเป็นแนวทางในการรักษาพลวัตของความร่วมมือระหว่างกันให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังนำไปสู่การกลมกลืนทัศนคติและความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อประเทศไทยในหมู่ชาวรัสเซีย และพัฒนาเป็น social asset ในการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-รัสเซียที่เริ่มต้นด้วยความรู้สึกที่ดีระหว่างกัน อันเป็นข้อได้เปรียบในการดำเนินนโยบายและประสานความร่วมมือโดยรอบด้านกับรัสเซีย

4.1.3 สำหรับการปรับนโยบายไทยเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย “มุ่งตะวันออก” ของรัสเซีย นั้น ขณะนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการดำเนินความสัมพันธ์ไทยต่อรัสเซียซึ่งความสัมพันธ์อยู่ในระดับดีมาก ผู้นำไทยเริ่มเข้าใจและไว้วางใจฝ่ายรัสเซียมากขึ้น รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการจัดงานฉลอง 120 ปี แห่งความสัมพันธ์การทูตของทั้งสองประเทศ ส่วนรัสเซียมีเจตนาร่วมมือที่ชัดเจนในการปรับความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกับจีนและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งไทย ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงควรต้องพิจารณาถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการปรับความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์กับรัสเซียให้ส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติของไทยยิ่งขึ้น

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เพื่อเสริมจุดแข็งของความสัมพันธ์ภาคประชาชนในฐานะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความร่วมมือไทยต่อรัสเซียในมิติต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติของไทยในรัสเซีย รัฐบาลไทยต้องให้ความสำคัญลำดับแรกกับการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองฝ่ายเกี่ยวกับประเทศไทยในมิติอื่นที่นอกเหนือจากด้านการท่องเที่ยว เพื่อต่อยอดการส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและด้านอื่น ควบคู่ไปกับการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวรัสเซียอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อรักษาสถานะความได้เปรียบของไทยซึ่งมีพื้นฐานของ social asset เรื่องทัศนคติที่ดีของชาวรัสเซียต่อประเทศไทย

2) รัฐบาลไทยต้องศึกษาและให้ความสำคัญจริงจังกับการปรับนโยบายไทยต่อรัสเซียเพื่อตอบรับกับนโยบาย “มุ่งตะวันออก” ของรัสเซียทั้งในสถานะของประเทศมหาอำนาจและแหล่งผลประโยชน์แห่งชาติด้านเศรษฐกิจและศูนย์กลางเทคโนโลยีระดับสูงแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากปัจจัยภาคประชาชนเพื่อเพิ่มศักยภาพของไทยในการกระชับความร่วมมือโดยรอบด้านกับฝ่ายรัสเซีย ซึ่งผลการศึกษาช่วยให้มั่นใจได้ในระดับหนึ่งว่าพลวัตของความร่วมมือภาคประชาชนจะยังคงดำเนินต่อไปได้ หากมีกรณีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างภาคการเมืองสองฝ่ายมีความห่างเหินหรือขัดแย้งกัน

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

1) ต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสถานะของความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนสองฝ่าย โดยเฉพาะการเข้มงวดกวดขันอย่างจริงจังในการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวรัสเซีย และการขยายความร่วมมือในมิติที่จะส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปิดห้องไทยในสถาบันการศึกษาของรัสเซียในเมืองหลักอื่น ๆ

2) ต้องส่งเสริมการจัดงานเทศกาลไทยอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความได้เปรียบจากความนิยมไทยในหมู่คนรัสเซียซึ่งเป็น social asset ในการดำเนินนโยบายไทยต่อรัสเซีย อันจะเป็นโอกาสเผยแพร่ภาพลักษณ์ไทยในมิติอื่นและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศไทยในคราวเดียวกันด้วย ดังเช่นที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก จะจัดงานเทศกาลไทยปี พ.ศ. 2560 ภายใต้หัวข้อประเทศไทย 4.0 เพื่อเปิดตัวประเทศไทยให้ชาวรัสเซียได้เห็นวิสัยทัศน์เรื่องความก้าวหน้าไปสู่สังคมดิจิทัลของไทย

3) ต้องใช้จังหวะที่ฝ่ายรัสเซียปรับนโยบายเข้ามาใกล้ชิดกับไทยยิ่งขึ้น ดังปัจจัยภาคประชาชนมาต่อยอดผลประโยชน์ของไทยเข้ากับนโยบาย “มุ่งตะวันออก” โดยเฉพาะการขยายความร่วมมือด้านการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับรัสเซีย

4) ต้องหาช่องทางใช้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากนักท่องเที่ยวรัสเซียมาต่อยอดเพื่อสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจไทยกับรัสเซีย โดย

4.1) การขยายโอกาสของนักธุรกิจกลุ่ม SMEs ของไทยในการเข้าถึงตลาดผู้บริโภครัสเซียผ่านการจัดตั้ง e-commerce platform หรือใช้ประโยชน์จาก thaitrade.com ซึ่งเป็น platform ของกระทรวงพาณิชย์ที่จัดตั้งขึ้นแล้วและมีการค้าค่อนข้าง active

4.2) ใช้เป็นเหตุผลพื้นฐานเพื่อสนับสนุนให้ภาครัฐของไทยดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการกระชับความร่วมมือกับรัสเซียเพื่อลดอุปสรรคการค้า การลงทุนที่สำคัญ รวมทั้งการผลักดันให้ธนาคารไทยพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้กับนักธุรกิจไทยที่ต้องการการชำระเงินระหว่างสกุลบาทกับรูเบิล โดยไม่ให้ฝ่ายไทยเสียประโยชน์จนเกินไปจากค่าเงินรูเบิลที่อ่อนตัวมากและค่อนข้างขาดเสถียรภาพ

5) ต้องเพิ่มขีดความสามารถของไทยในการนำองค์ความรู้ของรัสเซียด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้กับไทย โดย

5.1) การจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาเฉพาะทางในด้านดังกล่าวที่จะเป็นประโยชน์กับการพัฒนาของไทย และปรับใช้กับการจัดสรรทุนรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลรัสเซีย เพื่อให้นักศึกษาไทยศึกษาต่อในสาขาที่จะเป็นประโยชน์กับไทย

5.2) การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายนักศึกษาไทยกับรัสเซียสาขา
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน

6) อาจพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือด้าน
ความมั่นคงระหว่างทางการไทยกับผู้นำชุมชนรัสเซียในไทยเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน โดย
คำนึงถึงการที่ระดับของความไว้วางใจระหว่างคนไทยกับรัสเซียที่เพิ่มขึ้นมากจากผลพวงของ
ทัศนคติที่ดีของชาวรัสเซียต่อคนไทยและประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการสอดส่องดูแล
ความเป็นไปของชาวรัสเซียอย่างแนบเนียนและสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

หนังสือ

จิตติภัทร พุนขำ. ความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย ก้าวสู่หุ้นส่วนยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โครงการติดตามพัฒนาการของรัสเซียและยุโรปตะวันออก คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

จุลชีพ ชินวรรณ. สยาม รัสเซีย ไทย การทูตการเมือง การเมืองการทูต อดีต ปัจจุบัน อนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

เอกสารราชการ

กระทรวงการต่างประเทศ. ผลการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีสหพันธรัฐรัสเซีย. (10 เมษายน 2559).

กระทรวงการต่างประเทศ. ผลการเยือนสหพันธรัฐรัสเซียอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี. (7 กรกฎาคม 2560).

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก. เอกสารประกอบการบรรยายสรุปสำหรับการเยือนรัสเซียของคณะกรรมการต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก. (13 มีนาคม 2560)

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก. สรุปภาพรวมการค้าไทย-รัสเซีย ปี 2559. (25 พฤษภาคม 2559).

การสัมภาษณ์

กษิต ภิรมย์. อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และอดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2560.

กัลยาณี ศิริกุล. อดีตผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2560.

กิตตินันท์ ยิ่งเจริญ. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมอสโก. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2560.

เกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี. เอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2560.

ชรินทร์ นุกรณ์นวรรตน์. ประธานกรรมการบริษัทโกลเบลยูเนี่ยนเอกซ์เพรส จำกัด. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2560.

ดอน ปรมัตถ์วินัย. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2560.

ประทุม วงษ์สวัสดิ์. เจ้าของธุรกิจสปาในเครือ Thai Patara Spa. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560.

พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2560.

อิทธิ ดิษฐบรรจง, นาวาตรี. อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก. สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2560.

Kirill Barsky. เอกอัครราชทูตรัสเซียประจำประเทศไทย. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2560.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. ยกระดับความสัมพันธ์ไทย-รัสเซีย: ผลดีต่อการท่องเที่ยวไทย. [ออนไลน์]. 2016.

แหล่งที่มา: <http://www.thansettakij.com/content/53665> [18 สิงหาคม 2560].

Institute for Cultural Diplomacy (ICD). What is Cultural Diplomacy. [Online]. Available

from: <http://www.culturaldiplomacy.org> [30 July 2017].

Margaret Vice. Russians Remain Confident in Putin's Global Leadership. Pew Research

Center [Online]. Available from: www.pewresearch.org [30 July 2017].

USC Center on Public Diplomacy. [Online]. 2003. Available from:

uscpublicdiplomacy.org.

Wikipedia. Cultural Diplomacy. [Online]. 2013. Available from: <https://en.wikipedia.org>

[30 July 2017].

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายบุญญฤทธิ์ วิเชียรพันธุ์
ประวัติการศึกษา	– รัฐศาสตร์บัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – Master of International Relations (with distinction) Victoria University of Wellington, New Zealand
ประวัติการทำงาน	<p>พ.ศ. 2538 เลขานุการตรี สำนักงานเลขานุการกรม กรมอาชญาวิทยา ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการอธิบดีกรมอาชญาวิทยา</p> <p>พ.ศ. 2541 เลขานุการโท กองการสื่อสารมวลชน กรมสารนิเทศ</p> <p>พ.ศ. 2542–2546 เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย</p> <p>พ.ศ. 2546–2548 เลขานุการเอก กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ – เจ้าหน้าที่โต๊ะอาร์เจนตินา กองลาตินอเมริกา : 2546–2547) – เลขานุการอธิบดี สำนักงานเลขานุการกรมฯ: 2547–2548)</p> <p>พ.ศ. 2548–2551 เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส</p> <p>พ.ศ. 2551–2552 เลขานุการเอก สำนักงานเลขานุการกรม กรมสารนิเทศ ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการอธิบดีกรมสารนิเทศและโฆษก กระทรวงการต่างประเทศ</p> <p>พ.ศ. 2552–2555 เลขานุการเอก สำนักงานเลขานุการกรม กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการอธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ</p> <p>พ.ศ. 2555–2556 ที่ปรึกษา กองสนเทศเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์</p> <p>พ.ศ. 2556–3 เม.ย. 2558 ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่เศรษฐกิจ</p> <p>4 เม.ย. 2558 อัครราชทูตที่ปรึกษา ณ กรุงมอสโก</p> <p>–30 มิ.ย. 2560</p>
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักการทูตชำนาญการพิเศษ (หัวหน้าส่วนโครงการตามยุทธศาสตร์) สำนักงานเลขานุการกรม กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้